

א (ר"ה יג), ב (למנו טו), ג (לעיל טו), ד (לעיל טו), ה (לעיל טו).

תורה אור השלם

1. חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים באספך מגרן ומיקבך: דברים טו יג ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם וירושלם לאמר צאו הרה והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרין ועלי עץ עבת לעשת סבת פקתוב: תמימה ח טו

גליון הש"ס

גב' ואימא יין קרוש. ע"י יומה דף ע"ג מוס' ד"ה גמר שבר כסיה: שם חבילי קש. ע"י מ"ל פסק י"ד הלכה ד מה"י טומאת נרעט: רש"י ר"ה צאו הרה פסוק הוא בספר עזרא. פסוק זה נגמתי וכן נכשי' נחומס דברים לב כ"ו ודוגמתו מלני צבורא ומתן להס והוא נחמתי ט וכן צביה דף טו ע"כ נכשי' ד"ה אכלו משמנים וכן לשון הש"ס לקמן דף לו ע"א וכן צבורא אמר לאו הכי וכו' ע"פ דברי חז"ל סנהדרין דף ג' ע"ב ממדי כל מילי דעורא תמימה גן חכילה אמרייהו:

מוסף רש"י

בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. שלמך המנוע לעשות סך של סוכה בפסולת גורן ויקב כגון קשין וחומרות, דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ (ר"ה יג).

סוכה פרק ראשון סוכה

יב.

עין משפט נר מצוה

עו א מיי פ"ה מהלכות סוכה הלכה י סמג עשין מנ טושיע א"ח סי' מרטט סעיף טו: עו ב מיי שס טושיע שס סעיף ז': עו ג מיי שס פ"ד הלכה טו וסמג שס טושיע א"ח סי' מרטט סעיף ז':

לעיו רש"י

טויל"ש (טויל"ש) קנים, גבעולים.

רבינו הגנאל

גנרית. ואיפשיטא מוכתוב באספך מגרן [ו]מיקבך. בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, וגדחת ג' זו. ודוקוק רב אשי למעתי יין קרוש וכיוצא בו. ונמצא קשיא דרבי ירמיה דחזיה, ועמד לדברי ר' עקיבא בפסולת גורן ויקב. רב הסדא [אמר] מהכא צאו הרה והביאו עלי זית ועלי עץ [שמן] ועלי הדס ועלי תמרין ועלי עץ עבות לעשות [סוכות] ככתוב, כתיב, מה בני גדולי קרקע ולא מקבלי טומאה אף כל כותיהו. ואסיקנא הדס הוא עבות, מאי היא עבות [ול]לולב, שאר מיני הדס לסוכה. [מתני] חבילי קש וחבילי עצים טו'. אמר ר' יעקב שמעתי מר' יוחנן דאמר בהלין מחגי, הא דקתני [אין] מסככין בחבילות והא דקתני החוטט בגדיש, פי' חוטט כמו חופר, כגורסינן כפא דחטט נגרא בנייה שטרף חרילא. החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה. חזיא וחדא פסולה מדאורייתא מכתוב תעשה, ולא מן העשוי, ולא ידענא לפרשי הי מינייהו דאורייתא והא מינייהו מדרבנן. ופשטנא הני חבילות דקתני אין מסככין לכתחלה.

פסולה גורן. קשין: פסולה יקב. זמורות ואשכולות ריקנים: גורן עלמו ויקב עלמו. הקשין עם המצואה ואשכולות עם הענבים להוה ליה דבר המקבל טומאה האוכל: יקב כתיב. דמשמע לאחר שנעשה יין: קרוש. קפוי: הא מילתא הוה צידן. עד השתא היינו סבורין

אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אמר קרא באספך מגרן ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ואימא גורן עצמו ויקב עצמו א"ר זירא יקב כתיב כאן ואי אפשר לסכך בו מתקוף לה רבי ירמיה ו' ואימא יין קרוש הבא משניר שהוא דומה לעיגולי דבילה אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא ר' ירמיה ושדא ביה נרגא רב אשי אמר מגרן ולא גורן עצמו מיקבך ולא יקב עצמו רב הסדא אמר מהכא צאו הרה והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרין ועלי עץ עבות להוה הדין והיינו עובות אמר רב הסדא הדם שוטף לסוכה ועץ עבות ללולב: מתני' ח' חבילי קש וחבילי עצים ורדיון אין מסככין בהן יבולין שהתירן כשרות יבולין כשרות לדפנות: גב' א"ר יעקב שמעתי מיניה דרבי יוחנן תרתי חדא הא ואידך ה' החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה חדא משום גזרת אוצר וחדא משום תעשה ולא מן העשוי ולא ידענא הי מינייהו משום אוצר והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי א"ר ירמיה יגחויו אגן דאמר רבי חייה בר אבא אמר ר' יוחנן מפני מה אמרו חבילי קש וחבילי עצים בא מן השדה בערב וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סוכתו כדי ליבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי מדהא משום גזרת אוצר הא משום תעשה ולא מן העשוי ורבי יעקב הך דרבי חייה בר אבא לא שמוע ליה אמר רב אשי אמר רב אבא אמר ר' יוחנן משום גזרת אוצר משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר ליכא ור' יוחנן אמר לך הכא דקתני אין מסככין בהן לכתחלה הוא דאין

לעיל (דף טו). גזי הא דילפינן אסור הנאה לא שייך לאקשויה הכי: בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. רבי יוחנן לא יליף מעניני כבוד מפרש צירושלמי דין כדעתיה ודין כדעתיה רבי יוחנן אמר עניים למעלה היו כלומר מן השמים הן צדין ואין זה גידולו מן הארץ דקתני מתניתין ור"ל אמר למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כהדס המשלה לחזרו חזית וקנקנים וריש לקיש מדמי ליה כמאן דאמר לחזרה שלח קופתך וסב לך חטיין והכי נמי איתא צבראשית רבה (פרשה יג) ר' יוחנן אמר אין עניים אלא למעלה שנאמר וארו עם עניי שמיא ריש לקיש אמר אין עניים אלא מלמטה שנאמר מעלה נשיאם מקלה הארץ על דעתיה דרבי יוחנן לאחד שכיבא את חזירו בחזית של יין וקנקנים על דעתיה דר"ל לאחד שאמר לחזירו תן לי סאה חטיין אמר לו הצא לי קופתך וצא מדוד כך אמר הקציה לארץ אייתי עניי וקציל מיטרא: אמר רבי זירא הא מלתא הוה וכו' ואתא רבי ירמיה שדא ביה נרגא. משמע דרבי זירא לא מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ומינה דצפ"ק דר"ה (דף יג). דריש חג האסיף מאי אסיף קציר ופריך רבי חנינא מי מניית אמרת מאי אסיף קציר והכתיב מגרן ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר אמר רבי זירא הא מלתא הוה צידן ואתא רבי חנינא ושדא ביה נרגא אלמא מודה ר' זירא דפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ור"ל דהכא נמי מודה דה רבי זירא ולא קאמר אלא דלא ידע לשנויי קושיא דר' ירמיה: חבילי ורדיון. מפרש צירושלמי דאין חבילה פחותה מעשרים וחמשה קנים: אין

טעמיה בחדא מינייהו אמר טעמא משום גזרת אוצר דמדאורייתא כשרה היא ורבינן הוא דגזר שאם אתה אומר כן אין אדם עושה סוכה אלא הולך ואוכל וישן באוצרו במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא לשם סך של כל דנהוי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שאינה של חב אלא כזית בעלמא וצדחה מינייהו פירש טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי: ולא ידענא הי מינייהו. פירש לר' יוחנן משום גזרת אוצר והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי: נחזי אגן. ונשמעה ממה דאמר ר' יוחנן צדוכתא אחריתי: פעמים שאדם בא מן השדה. כל ימות החמה: ומניחה ע"ג סוכה. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומניח החבילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמגיע החג נמלך עליהם לסכך: והסורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. צפסול וזה שנסכך שם שלא לשם סך אפילו ללל אלא לייבש אין שם סוכה חל עליו והלכך גזר רבנן שלא יסככו בחבילין אפילו הוא מטייל עליה לשם סוכת החג גזירה משום חבילין דכל השנה דאיכא פסול דאורייתא אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום גזרת אוצר היא ומדרבנן. כל דבר שאדם מקלה ומכניס לקיום קרי אוצר וחבילין שאדם מכניס כל ימות הקיץ לימות חורף קרי אוצר: ומדהא משום גזרת אוצר. שמע מינה הך דחוטט בגדיש פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי היא דהא שמעיה ר' יעקב לר' יוחנן צדחה מינייהו פסולה דאורייתא: ורבי יעקב. דלא ידע לפרושי הי מינייהו פסולה דאורייתא והי מדרבנן: הך דרבי חייה בר אבא אמר רב אשי. מקשי אדרבי יעקב: אטו. תרוייהו טעמי מי ליכא למימרייהו בשהי המשוניות: חבילי קש משום גזרת אוצר איכא. מדרבנן: משום תעשה ולא מן העשוי. דאורייתא ליכא בתמיהה מי לא משתמע נמי מתניתין דבאבות שניתנו שם כל ימות החמה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה דאורייתא ומהיכא שמע ר' יוחנן דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא קאמר: וחוטט בגדיש נמי משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר ליכא. מי לא מצינן למימר נמי דאפילו סתם הכל כלפי מעלה ונענע עומרין שעל הסכך וחזר והניחן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזרת אוצר דזימנין דלא נמנענע ונעשין מאיליהן כדאמרת גבי חבילין דפסולת להו אפילו מניחן שם לשם סך מדרבנן משום גזירה דכל ימות השנה לאוצר ומהיכא דייק רבי יוחנן הך טעמי דמוקי להך מדאורייתא והך מדרבנן: אמר לך. ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כותמי מתניתין דהכא קתני אין

עין משפט נר מצוה

ע"פ א מ"י פ"ה מה"ל
סוכה הלכה א סמג
עשין מג ט"ע א"ח ס'
הרבט ט"ע ג:
פ ב מ"י שם הלכה ד
ט"ע ע"ש ס"ף ד:

רבינו הגנאל

הא דיעבד שפיר דמי,
משום גזרת אוצר,
הא מדאורייתא כשרה.
כדמפרשה מפני מה
אמרו חבילי קש וחבילי
עצים וחבילי זרדים אין
מסככין בהן, פעמים
שגדם בא מן החדה
וחבילתו על כתפו כ"ו
עד ונמלך עליה לטיבון,
גזרה (שמא) [שלא] לטכך
ענה בחבילות שהביאם
היום, אטו חבילות משום
[שהיו] אצלו מנותות
ליבשם ונמלך עליהם
לחננים עכשיו לטובה,
ועל זה אמרה [תורת]
תעשה ולא מן העשיר.
והאי בהחוטט אינה
סוכה. שמע מינה דאפילו
מדאורייתא פסולה משום
תעשה ולא מן העשיר.
אמרי משמיה דרב סיככה
בהיצין אצלו מנותות
אלו עצים הן, והן
עשויין לעשות מהן חצים.
ואם העצים הללו נכנסין
בברזל, כשרין [לעשות]
[לסכך] בהן, אבל אם
חוקקים והן נכנסין בהן,
כיון שיש להם חלל כ"ו
ליכנס בו החץ ולמלאוהו
עכשיו כיון שיש בו
בית קבול חשובין ככלים
ומקבלין טומאה, ופסולי
הן לטיבון. כמשנתנו שאין
מסככין אלא בדבר שאינו
מקבל טומאה, אגב
פשתן, פשתים דדיק ונפין
הנומד לטויה. הוצינן,
פשתי העץ דליתיה לא
דייק ולא נפין. הרשמי,
לא איפרשא היכי ניהו.
שושי ושוואצרי, שמות עצי
השדה, ושווצרי מפורש
שריחם רע.

אין מסככין בהן. בתחילה משום גזרת אוצר לא גרסין לכתחילה
דדיעבד נמי לא מהני מדרבנן מדקאמר הא מדאורייתא שפיר
דמי משמע אבל מדרבנן לא ואת"ה והא גבי דבר המקבל טומאה ואין
גידולו מן הארץ קמני מתניתין (לעיל דף ט"ב). אין מסככין בו אף על
גב דדיעבד נמי אינה סוכה אפילו
מדאורייתא וי"ל דשאי התם דליכא
למיטעי ומהא דקמני מתניתין ואם
היו מותרות כשרות לא מני למידק
מיהי דאפילו תחילתו הניחן לייבשן
מהני התרתן כאלו הוא נענוע
דלעיל: **בחיצים זכרים כשרה.**
לא דמו לשאר פשוטי כלי עץ כמו
דף של נחומיין דפרק המוכר את
הבית (ב"ב דף ט"ו). דמקבל טומאה
מדרבנן דהני אפילו מדרבנן טהורין
כדפרישית לעיל (דף ה'). גבי מסגרתו
לקת תימה כיון דעשוי למלאות ה"ל
גולמי כלי עץ דטהורים כמו קמא
דסיכנה עד שלא שם הצרול:
**מהו דתימא בית קיבור העשוי
למלאותאשמייהביתקיבור
קמ"ו.** משמע מהכא דשמייה קיבור
וקשה לפירוש הקונטרס דסוף ארבע
מיתות (מסנהדרין דף סח). גבי כדור
ואימוס דפירש שם בקונטרס דנחלקו

אין מסככין בהן ולא קמני מדרבנן
הלכך על כרחך במנינן עכשיו לשם סכך קאמר ומדרבנן ולא ננמלך
על המונחין ועומדין דפסולה מדאורייתא וגבי חוטט בגדיש קמני
אינה סוכה משמע לגמרי אינה סוכה דפסולה מדאורייתא אלמא בשלא
נענע הסכך לשם סוכה קאמר אבל
נענע כשר דהא חסיק אדעתיה ותיקן
וליכא למיגזר דה משום זימנא אחריטי
שהרי המעוות תיקן וכל שכן שלא
יעוות: **פכה צחלים.** בית יד של
חלים פלקיי"ש בלע"ז: **זכרים.** כעין
שלנו שחובצין אותה צבית קיבור של
חך: **כשרה.** דלע"ג דכלים ניהו
פשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה:
נקבות. שיש נקב בראשו והסך עשוי
כמזכ"ע ונכנס לתוך הנקב הוו לכו
מקבלין שכלי עץ וראויין לקבל
טומאה ופסולה: **העשוי למלאות.**
מילוי עולם שלא להתרוקן עוד: **אמר.**
רבה צר צר חנה. שמעתי ג' דברים
מר' יוחנן השנים פירש והשלישי השיב
איני יודע: **פכה צחלים פסון**
פסולה. שכן ראייה ליטמא בנגעים
כדאמר בבבא מציעא (שבת דף ס'):
האונן של פשתן משתלכנו (פ"ה ח"א)
לאחר שתיקנו במסרק שקורין רב"ש
ועשאו אונן שקורין רישט"א: **בזוהי**
פסון. שמעתי מר' יוחנן כשרה דהיינו כשהוא בזה"ל שלו כמו שגדל
ולא כשרה צמי המשרה ולא נופך במכתשת: **והשושי פסון איני יודע.**
אם כשרה או פסולה: **והשושי עלמן איני יודע.** מאי קרי ר' יוחנן
השושי: **מה נפשך.** לפרש בהם: **שמה דייק.** במכתשת ולא נפין
במסרק קרי השושי ואמר דהו איני יודע: **אבל טרי.** שריו צמי המשרה:
ולא דייק. הוי בכלל הזניח כי ההוא דלח תרי ולא דייק וכשרה: או
דלמא טרי ולא דייק נמי **השושי קרי להו.** ואף הן בכלל שפיחא ולא
הוה פשיטא ליה להכשיר אלא בלח תרי ולא דייק: **שושי.** פליי"א
בלע"ז: **שוואצרי.** ארני"א בלע"ז. **שושי ושוואצרי** מיני יקות. ורבי מכיר
פירש שוואצרי ארני"א שקורין פלקיר"א והוא שעליו רחצין וגדל ציערים:
מסככין בהם. שאינם מקבלין טומאה לפי שאינן מאכל אדם:
דכרי

אין מסככין בהן ולא קמני מדרבנן
הלכך על כרחך במנינן עכשיו לשם סכך קאמר ומדרבנן ולא ננמלך
על המונחין ועומדין דפסולה מדאורייתא וגבי חוטט בגדיש קמני
אינה סוכה משמע לגמרי אינה סוכה דפסולה מדאורייתא אלמא בשלא
נענע הסכך לשם סוכה קאמר אבל
נענע כשר דהא חסיק אדעתיה ותיקן
וליכא למיגזר דה משום זימנא אחריטי
שהרי המעוות תיקן וכל שכן שלא
יעוות: **פכה צחלים.** בית יד של
חלים פלקיי"ש בלע"ז: **זכרים.** כעין
שלנו שחובצין אותה צבית קיבור של
חך: **כשרה.** דלע"ג דכלים ניהו
פשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה:
נקבות. שיש נקב בראשו והסך עשוי
כמזכ"ע ונכנס לתוך הנקב הוו לכו
מקבלין שכלי עץ וראויין לקבל
טומאה ופסולה: **העשוי למלאות.**
מילוי עולם שלא להתרוקן עוד: **אמר.**
רבה צר צר חנה. שמעתי ג' דברים
מר' יוחנן השנים פירש והשלישי השיב
איני יודע: **פכה צחלים פסון**
פסולה. שכן ראייה ליטמא בנגעים
כדאמר בבבא מציעא (שבת דף ס'):
האונן של פשתן משתלכנו (פ"ה ח"א)
לאחר שתיקנו במסרק שקורין רב"ש
ועשאו אונן שקורין רישט"א: **בזוהי**
פסון. שמעתי מר' יוחנן כשהוא בזה"ל שלו כמו שגדל
ולא כשרה צמי המשרה ולא נופך במכתשת: **והשושי פסון איני יודע.**
אם כשרה או פסולה: **והשושי עלמן איני יודע.** מאי קרי ר' יוחנן
השושי: **מה נפשך.** לפרש בהם: **שמה דייק.** במכתשת ולא נפין
במסרק קרי השושי ואמר דהו איני יודע: **אבל טרי.** שריו צמי המשרה:
ולא דייק. הוי בכלל הזניח כי ההוא דלח תרי ולא דייק וכשרה: או
דלמא טרי ולא דייק נמי **השושי קרי להו.** ואף הן בכלל שפיחא ולא
הוה פשיטא ליה להכשיר אלא בלח תרי ולא דייק: **שושי.** פליי"א
בלע"ז: **שוואצרי.** ארני"א בלע"ז. **שושי ושוואצרי** מיני יקות. ורבי מכיר
פירש שוואצרי ארני"א שקורין פלקיר"א והוא שעליו רחצין וגדל ציערים:
מסככין בהם. שאינם מקבלין טומאה לפי שאינן מאכל אדם:
דכרי

א [לקמן טו.]. ב [רש"ל
מ"ו, א] [מסופ' פ"ה ה"ג,
ד] בס"א: האונן, אונן,
ה [רש"ל מ"ו, א] [נפנינו
בסנהדרין לא נמלא בתוס'
אריכות וק"ו וע"י פ"ה
ה"ש כלים פכ"ו מ"ב. וע"י
תוס' שבת נב: ד"ה היא
של אלמנו וכו' דלמרינן
בית קיבור וכו' לא שמייה
בית קיבור ומנהו לייבש
לפני שהלטינו תוס' דהכא
וגם ה"ש עשאר קושיות
מסופ' שבת וי"ל קמא,
ו ר"מ מ"ו,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מהו דתימא
כו' משמע מהבא דשמייה
קיבור. עיין משנת שבת
יעקב ח"א ס' לג:

לעני רש"י

פלקיר"ש (פלקיר"ש).
קני חיצים.
צריב"ש (ציר"ש).
מסרק לפשתן.
רישט"א (רישטי"ש).
אגרות פשתן.
פלי"א. ש"ך.
ארני"א. לענה.
ארב"א (אירב"א).
פלקיר"א (פלקיר"א).
ע"ש.